

706.000 var antallet af ansatte i danske eksportvirksomheder i 2001.

693.000 var antallet af ansatte i danske eksportvirksomheder i 2014.

Kilde: Jyllands-Posten

KRYDS. Sandsynligheden for, at en borger er modstander af en sænkelse af valgretsaldere, er høj for både venstre- og højreorienterede, men sandsynligheden er dog langt mindre for venstreorienterede, viser ny undersøgelse. Arkivfoto: Miriam Dalsgaard

Valg. Hvornår får 16-årige lov til at stemme?

Lige nu er modstanden stor mod at sænke valgretsaldere. Men historien viser, at vinden hurtigt kan vende.

ANALYSE

ERIK GAHNER LARSEN, KLAUS LEVINSEN OG ULRIK KJÆR

Ved parlamentsvalget i Skotland i foråret havde 16-årige for første gang mulighed for at stemme. Dermed følger Skotland en europæisk tendens, hvor flere lande har forsøgt at inkludere 16- og 17-årige i demokratiske valg. Valgretsaldere blev eksempelvis sænket til 16 år i fem ud af de seksten tyske delstater til lokale og regionale valg i 1990'erne, og i Østrig fik alle 16- og 17-årige stemmeret ved lokale, nationale og EU-parlamentsvalg. Desuden har man aktivt drøftet sænkelse af valgretten i en række andre lande, herunder Norge, Sverige, England, Schweiz og Australien.

Valgretsaldere er selvsagt et vigtigt politisk spørgsmål, fordi den afgør, hvornår man formelt er inkluderet i demokratiet. Der er bred enighed om, at demokratiet er for de voksne, men hvornår man er voksen nok, er der mindre enighed om. I løbet af 20. århundrede blev valgretsaldere sænket over flere omgange i Danmark, blandt andet til 25 år i 1915 og til 18 år i 1978.

I dansk sammenhæng har unge under 18 endnu ikke fået muligheden for at deltage i demokratiske valg. Der har dog ved flere lejligheder været en aktiv politisk debat om spørgsmålet, senest i forbindelse med de kommunale prøvevalg i 2009, hvor unge i nogle kommuner fik muligheden for at afgive en stemme, om end deres stemme ikke talte med i det rigtige kommunalvalg.

ET AF DE afgørende aspekter i forhold til valgretsaldere er den offentlige opinion. Hvis der er stor modstand blandt vælgerne, er udsigterne til en sænkelse af valgretsaldere begrænsede. Ved at se på, hvad danskerne mener om valgretsaldere, får vi et indblik i udsigterne til, at valgretsaldere i Danmark vil blive sænket fra 18 til 16 år.

I et nyt forskningsprojekt har vi undersøgt vælgerne opbakning til en sænkelse af valgretsaldere. Projektet bygger på undersøgelser gennemført i 2009 og 2013 og viser meget konsistente resultater. Der er tre interessante fund:

■ **For det første** er vælgerne i overvejende grad yderst skeptiske, hvad angår ændringer i valgretsaldere. Direkte adspurgt om deres støtte til at give 16-årige mulighed for at stemme er et flertal uenige i, at unge under 18 bør have denne mulighed. Der er med andre ord ikke umid-

delbart udsigt til, at den folkelige opbakning til en sænkelse af valgretsaldere er til stede på kort sigt.

■ **For det andet** er der betydelige forskelle i, hvilke danskere der er imod en sænkelse af valgretsaldere. Her er det især de højreorienterede vælgere, der er imod at inkludere de unge borgere. Disse ideologiske forskelle er interessante i en international sammenhæng, idet resultater fra engelske undersøgelser viser, at vælgerne holdninger til valgretsaldere ikke i samme omfang er et ideologisk

spørgsmål. I figuren ses det, at sandsynligheden for, at en borger er modstander af en sænkelse af valgretsaldere, er over 50 procent for både venstre- og højreorienterede.

Sandsynligheden er dog langt mindre for venstreorienterede. Modstanden hos de mest venstreorienterede er tæt på 50 procent, og for de mest højreorienterede er sandsynligheden for, at man er modstander, tæt på 100 procent.

■ **For det tredje** tyder det på, at vælgerne holdninger er påvirkelige. Der er med andre ord intet, der tyder på, at vælgerne ikke kan ændre holdning til valgretsaldere. Til at studere dette har vi undersøgt, hvordan vælgerne i 2009 så på spørgsmålet om valgretsaldere. De kommuner, hvori der blev afholdt prøvevalg, gav ikke alene unge mulighed for at prøve demokratiet i praksis, men havde også et øget fokus på inddragelsen af unge i demokratiet.

Vores undersøgelse viser, at modstanden mod at sænke valgretsaldere var mindre i de kommuner, der i 2009 implementerede såkaldte prøvevalg, altså hvor 16- og 17-årige fik mulighed for at stemme. Dette viser med andre ord, at be-

givenheder, som sigter mod at inkludere unge i demokratiet, kan være med til at med til at ændre vælgerens syn på spørgsmålet om en sænkning af valgretsaldere.

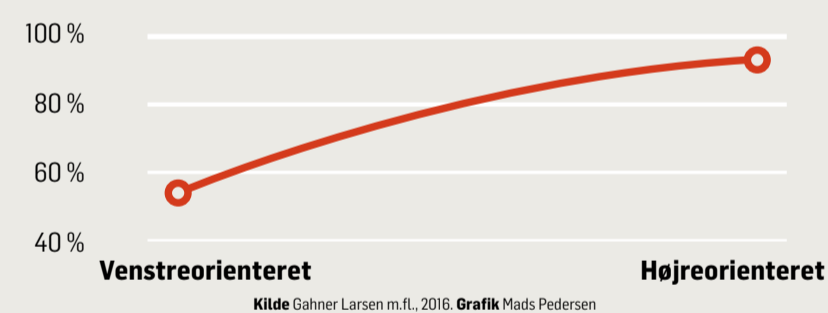
Historisk set har der også forud for tidligere tiders ned sættelser af valgretsaldere i Danmark været en vis skepsis i dele af befolkningen. Nogle af holdningsforskellene har fulgt de ideologiske og politiske skel, men handler også om synet på de unge og opfattelsen af unges politiske modenhed.

ILYSET AF at borgernes holdninger til valgretsaldere påvirkes af offentlige begivenheder og debatter, er det ikke utænkeligt, at danskerne engang i fremtiden følger i Skotland og Østrigs spor og giver stemmeret til de 16-årige. Hvorvidt dette bliver aktuelt, er et politisk spørgsmål og vil blandt andet være afhængigt af, hvordan de politiske partier i fremtiden vil forholde sig til spørgsmålet.

analyse@pol.dk

Erik Gahner Larsen, Klaus Levinson og Ulrik Kjær, hhv. ph.d.-studerende, lektor og professor ved Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet.

Modstandere af lavere valgretsaldere

... Ekstrem sport skaber bedre ledere

dog meget mere end bare forfængelighed.

Toplederne fortæller selv, hvordan den regelmæssige og ofte skemalagte træning giver dem mere energi og overskud i hverdagen. Så selv om løbeturen eller cykelturen umiddelbart kræver energi og en fysisk indsats, føler toplederne, at de opnår energi, overskud og ikke mindst større glæde og evne til at fokusere, når de får trænet regelmæssigt. Mange af dem oplever det i en grad, så de mærker træthed, sløvhed og mindre overskud i perioder, hvor de skulder fra træningen og ikke får løbet, cyklet eller trænet på anden vis.

Ifølge trænere og forskere er forklaringen ret ligetil:

Helt fundamentalt er mennesket skabt til bevægelse og ikke til det stillesiddende kontorarbejde, som langt de fleste har i dag. Regelmæssig træning gør mennesket stærkere fysisk, giver mere energi og overskud og gør tankerne skarpere, lyder forklaringen fra blandt andet Hans Søndergaard, der er idrætsforsker og samtidig har været personlig træner for både grupper af topledere og flere toptalere. Træning – og særligt intens pulstræning – skaber direkte mere aktivitet i hjernen, end når vi læser årsregnskaber eller andre komplicerede opgaver. Træning er godt for muskler og fysisk styrke, men også for både hjerne og humør.

Med andre ord kan alle – også topledere – bruge løb, cykelløb og andre former for træning til at blive stærkere, både fysisk og mentalt i en travl hverdag. Mange chefer og ledere har tilmeldt ekstra lange arbejdsdage og dermed ekstra behov for at få renset tanker og få tilført

Træningen bliver gjort til et projekt på samme måde som en forretningsplan

cykelløb i Alperne eller sågar triatlons-tævner som eksempelvis Ironman. De gør det for at udfordre sig selv og for at have et mål for deres træning og på den måde forpligte sig selv til at træne fast. Træningen bliver gjort til et projekt på samme måde som en forretningsplan, et opkøb eller andre ledelsesopgaver.

MERE ENERGI og større overskud er det vigtigste mål med træningen for mange topledere – og utvivlsomt også for mange andre.

For toplederne er jagten på energi endnu mere afgørende, når de med mobiltelefoner, mails og sociale medier er tilgængelige – og til rådighed – døgnet rundt. Selv er de meget bevidste om, at træningen giver dem et pusterum. Eksemplerne i 'Topledere dyrker da triathlon' taler deres eget sprog: TDC's nye topdirektør, Pernille Erenbjerg, løber og træner flere gange om ugen og har oftest et maratonløb i kalenderen for at have et mål med sin træning. Hun bruger løb som et fast pusterum i hverdagen og har oplevet behovet for træning vokse, sideløbende med at hun har fået mere ansvar og mere travlt. Deloitte-direktør Anders Dons har gen-

energi. Simpelt hen for at kunne præstere i deres toplederjob.

Og her kommer så de mange løb og konkurrencer ind. Rigtig mange topledere melder sig til halve og hele maratonløb, store cykelløb i Alperne eller sågar triatlons-tævner som eksempelvis Ironman. De gør det for at udfordre sig selv og for at have et mål for deres træning og på den måde forpligte sig selv til at træne fast. Træningen bliver gjort til et projekt på samme måde som en forretningsplan, et opkøb eller andre ledelsesopgaver.

Eksemplerne i 'Topledere dyrker da triathlon' taler deres eget sprog: TDC's nye topdirektør, Pernille Erenbjerg, løber og træner flere gange om ugen og har oftest et maratonløb i kalenderen for at have et mål med sin træning. Hun bruger løb som et fast pusterum i hverdagen og har oplevet behovet for træning vokse, sideløbende med at hun har fået mere ansvar og mere travlt. Deloitte-direktør Anders Dons har gen-

nemført en del triathlonkonkurrencer – heriblandt Ironman – og har etableret netværket Deloitte Tri, hvor 150-200 chefer og ledere får træning i triathlon. Han bruger træning til at koble af og få energi i en travl hverdag, men også til at få friske ideer til en kompliceret udfordring. Og han vil gerne inspirere andre chefer og ledere til at arbejde med træning som en vej til bedre fokus og sundhed i lederrollen.

Topdirektør i it-virksomheden Columbus Thomas Honoré bruger træningen til at holde sig skarp i form både fysisk og psykisk. Han har oplevet et skifte i sit lederskab, fra når han får løbet og cyklet fast og til perioder, hvor han ikke træner – og det giver overskud i den daglige ledelse og i familielivet og en mere positiv tilgang til udfordringerne.

Og sådan kan eksemplerne blive ved – med stor forskellighed og mangfoldighed, både i omfanget af træning og i det personlige udbytte. Nogle chefer og ledere lægger langsigtede planer med maratonløb, cykelløb og andre konkurrencer. Andre træner bare for at kunne mærke den løbende effekt.

MEN HVAD KAN andre bruge det til?

Sådan lyder et tilbagevendende og relevant spørgsmål, når der er debat om toplederes voksende interesse for at løbe, cykle, svømme og træne i deres sparsomme fritid.

Tendensen med toplederes dyrkelse af ekstrem sport kan bruges på flere niveauer.

Først og fremmest bliver mange af de omtalte topledere bedre ledere i dagligdagen.

Mange chefer og ledere bliver både sundere, stærkere og mere fokuserede, når de har gennemgået et træningsforløb, hvor de måske tilmed har kæmpet sig til mål, som de ikke vidste, de kunne nå. Flere topledere fortæller, at timerne brugt på træning kommer manglefold igen både til arbejdet og familien. Og enkelte fortæller sågar, at de konkret er blevet mere tålmodige, empatiske og nærværende i deres lederskab – til stor glæde for omgivelserne.

TOPLEDERNES evne til at lede bliver også udviklet, hvis de kaster sig ud i helt nye discipliner og eksempelvis sætter sig for at lære at cykle i bjerge eller svømme crawl. Processen med at lære nyt, sætte mål og kæmpe for at nå dem – i crawl, bjergcykling eller andet – kan på mange måder sidestilles med den daglige ledelse, hvor der hele tiden sættes nye mål og lægges planer. At kæmpe sig over en bjergtop er som at gennemføre en forandringsplan. Og hvis toplederen bruger træningen til at øve sin egen udholdenhed – og nødvendigheden af at holde på den – kan det ofte overføres direkte til den daglige ledelse i en virksomhed eller organisation.

Samtidig kan toplederne være med til at skabe inspiration og fokus på, at danskerne skal bevæge sig mere og gerne have en eller anden form for regelmæssig fysisk træning.

Hvis topledere med 50-60 timers arbejdsuge kan træne 3-4 gange om ugen – og måske tilmed gennemføre et cykelløb i bjergene eller en halvmaraton – kan vi andre også.

Moderne topledere har travlt på arbej-

Mange chefer og ledere bliver både sundere, stærkere og mere fokuserede, når de har gennemgået et træningsforløb

deres evne til at finde tid til træningen. Og den er imponerende.

Mange topledere lægger fast træningsplan og står gerne tidligt op for at svømme træne tirsdag morgen klokken 6.00, løbetræner gerne en sen aften, efter at børnene er gået i seng – og tager måske en lang cykeltur lørdag morgen klokken 7.00, hvor børnene alligevel sover eller hygger med børne-tv og dyrer. Toplederens disciplin og effektivitet er stærke – somme tider ekstrem – og gør det muligt for dem at fastholde den regelmæssige træning selv i en travl hverdag.

ER DET IKKE BARE et stort egoflip og et overdrevet fokus på præstationer og resultater?

Sådan har det lydt i kritikken af toplederes dyrkelse af udholdenhedssport fra forskellige eksperter, kommentatorer og klummeskribenter – også i nærværende dagblad.

Ifølge kritikkerne er det stressende for både cheffer og medarbejdere, hvis den administrerende direktør gennemfører maraton eller triathlon – og skidt for

det og er også familiemennesker med børn, der skal passes, hentes og bringes. Toplederne har ofte bedre økonomiske ressourcer til at købe sig til rengøringshjælp og babysitter. Men selv med det forbehold bør vi andre kunne lade os inspirere af deres evne til at finde tid til træningen.

Og den er imponerende. Mange topledere lægger fast træningsplan og står gerne tidligt op for at svømme træne tirsdag morgen klokken 6.00, løbetræner gerne en sen aften, efter at børnene er gået i seng – og tager måske en lang cykeltur lørdag morgen klokken 7.00, hvor børnene alligevel sover eller hygger med børne-tv og dyrer. Toplederens disciplin og effektivitet er stærke – somme tider ekstrem – og gør det muligt for dem at fastholde den regelmæssige træning selv i en travl hverdag.

ER DET IKKE BARE et stort egoflip og et overdrevet fokus på præstationer og resultater?

Sådan har det lydt i kritikken af toplederes dyrkelse af udholdenhedssport fra forskellige eksperter, kommentatorer og klummeskribenter – også i nærværende dagblad.

Ifølge kritikkerne er det stressende for både cheffer og medarbejdere, hvis den administrerende direktør gennemfører maraton eller triathlon – og skidt for

samfundet, hvis der hele tiden er fokus på 'hurtigere, højere, længere' i forskellige former for træning. I stedet bør toplederne bruge tid på familien, på velgørenhed eller andre fritidsaktiviteter.

Debatten er god, og pointerne er relevante at diskutere.

For selvfølgelig er træning og udholdenhedssport ikke løsningen for alle – heller ikke for alle chefer og ledere i danske virksomheder og organisationer. Nogle kan hente inspiration og adspredelse i at spille musik, vandre ture eller blot arbejde i haven. Andre får motion med badminton eller volley – eller yoga, gymnastik eller noget helt andet.

Men uanset hvad har alle – og særligt travle topledere – godt af regelmæssig træning, hvor de får presset pulsen i vejret. Det gør dem stærkere og styrker deres fokus, nærvær og tålmodighed.

Og selvfølgelig kan der være tale om overdrivelser, hvor topledere kun taler om den næste maraton og måske kun vil ansætte ledere, der selv løber og cykler. Men det er sjældne undtagelser i en tendens, hvor langt de fleste chefer og ledere har fundet deres egen balance mellem familie, arbejde og træning.

Derfor er udbredelsen af ekstrem sport blandt topledere godt for de fleste. Både for lederne selv – og for deres kolleger, medarbejdere og organisationer. Og for samfundet, der får et tiltænkt fokus på fysisk sundhed i en tid, hvor alt for mange spiser usundt og ikke træner.

JAKOB HØYER